

Lennart Jörberg:

**Ekonomi under debatt:
Ekonomisk historia**

Den sjunde volymen i serien *Ekonomi under debatt* omfattar sjuarton artiklar av ekonomer och ekonom-historiker, alla publicerade i *Ekonomisk debatt* 1974–85. Innehållet i *Ekonomi under debatt: Ekonomisk historia*, red Lennart Jörberg (Malmö: Liber Förlag 131 s) har grupperats i två block.

Det första, tillvaxt och strukturomvandling, är löst sammanhållet. Avgjort roligast att läsa är debatten mellan Sven Rydenfelt och Bo Gustafsson om sambandet mellan ekonomisk frihet för företagen och ekonomisk tillväxt. Vidare finns här principiellt hållna inlägg av Mats Lundahl och Bo Södersten om teknisk förändring, kapitalbildning och ekonomisk utveckling. Ekonom-historikerna Carl-Axel Nilsson och Rolf Ohlsson tar upp kopplingen mellan demografisk struktur och lågkonjunktur medan Lennart Jörberg kartlägger svenska energipriser i ett långtidsperspektiv.

Det andra blocket, Konjunkturer och kriser, är det mest givande. Huvuddelen utgörs av meningsutbyten om 1930-talskrisen, dels mellan ekonomer (Lars Jonung, Erik Lundberg), dels mellan ekonomer och lundsiska ekonom-historiker. Vidare medverkar Pehr Wissén, Lennart Erixon och Bo Carlsson med perspektiv på 1970-talskrisen.

Debatten kring 30-talskrisen rör frågan varför Sverige inte upplevde en lika djup

lågkonjunktur som t ex USA. Jonungs monetaristiska tolkning står mot ekonom-historikernas mer komplexa, långsiktiga och strukturella förklaringar. Den avgörande förklaringen ligger enligt Jonung i Sveriges jämförelsevis expansiva penningpolitik. Ekonom-historikerna Anders Nilsson och Lennart Pettersson ifrågasätter denna karakteristik av penningpolitiken men menar framför allt att långsiktigare tendenser, bl a i form av utvecklingsblock som stod nära sin fullbordan, måste tillmätas större betydelse.

Två andra ekonom-historiker, Olle Krantz och Lennart Schön, är ännu mer benägna att betona långa förändringar. De urskiljer vågrörelser i investeringar och export under århundradet efter 1880. De skisserar en schumpeteriansk (eller svennilssonsk) tolkning som framhäver de trögheter som industriella expansionsfaser genererar och som genom det ekonomiska systemets egna mekanismer leder över i strukturkriser.

Flera meningsmotsättningar kan urskiljas. Jonung försvarar inriktningen på konjunkturanalys och behovet av generell teori, i synnerhet den monetaristiska. Ekonom-historikerna använder mindre av explicit teori och har en tendens att räkna upp sidoordnade faktorer utan klara kausala prioriteringar. Vidare saknas stringenta tester med ekonomiska metoder.

Intresset för långsiktsförändring är självklart för ekonom-historiker, men bara en röst hörs eftersom Jonung nöjer sig med att i den aktuella frågan framhäva den medvetna begränsningen till korta fluktuationer. Förhoppningsvis kan en dialog kring långsiktsanalys utvecklas i annat sammanhang.

Utmärkande för Jonung är också förväntningen om stabila parametrar, en uppfattning som ekonom-historikerna skulle kunna medverka till att i större utsträckning pröva empiriskt. Debatten med Lundberg speglar främst skilda meningar om marknadsekonominns stabilitetsegenskaper.

Som läromedel inom grundutbildningen i ekonomisk historia är volymen inte idealisk. Bidragen spretar och vissa artiklar i det första blocket hade kunnat utgå.

Det hade varit utmärkt om författarna till krisartiklarna utvidgat sina inlägg och utförligare presenterat teoretiska premisser och empiriskt underlag.

Jonung och Jörberg pläderar båda för ett samarbete mellan ekonomer och ekonom-historiker, som kombinerar ekonomisk teori med ekonomisk-historisk metod. Det är lätt att instämma. Samtidigt får man inse att detta ställer krav på båda sidorna som idag endast i mindre grad är uppfyllda.

Ekonom-historikerna finge i större utsträckning formulera explicita teorier för de förlopp de idag nöjer sig med att angripa med mer deskriptiv metod. Bland ekonomerna saknas ofta grundläggande förutsättningar i form av ett intresse för analys av historiska processer och en beredvillighet att arbeta med många gånger svåråtkomliga historiska data (harvid utgör de i denna volym representerade ekonomerna ett positivt urval). Den institutionella ramen är en helt annan i Sverige än i t ex USA, där ekonom-historikerna normalt verkar inom de nationalekonomiska institutionerna.

Ett ökat samarbete i vårt land torde under lång tid framöver bero på enskilda individers initiativ. Någon form av samverkan kring vissa kurser inom forskarutbildningen (makroteori, ekonometri, doktrinhistoria) torde vara en god investering. Så länge inslaget av ekonomisk teori i forskarutbildningen i ekonomisk historia kan inskränkas till storleksordningen fem poäng begränsas naturligtvis möjligheterna till fruktbart samarbete. Flertalet svenska ekonom-historiker, även de yngre, har idag inte någon namnvärd formell skolning i ekonomisk teori. Längst kommen är institutionen i Lund, som är väl representerad i denna volym.

Korrekturläsningen kunde ha varit omsorgsfullare, speciellt som artiklarna inte satts på nytt. Jonung heter inte Lennart i förnamn och en av hans artiklar saknas i innehållsförteckningen. Nilsson/Ohlsson har inte hävdad att sambandet mellan "demokratisk struktur" och lågkonjunktur är en underskattad aspekt.

Johan Söderberg
Ekonomisk-historiska institutionen
Stockholms universitet